

PREGOVARANJE

Aleksandar Đorđević

Uvod

- Svi smo pregovarači.
- Svaki dan pregovaramo.
- **Pregovaranje je osnovni način da dobijemo ono što želimo od drugih.**
- Ljudi se međusobno razlikuju - pregovori služe da bi se te razlike uskladile.
- Standardne strategije pregovaranja često učine ljude nezadovoljnim, umorenim ili otuđenim, a često i sve troje zajedno.

Osnovne vrste pregovaranja

- U praksi se mogu indentifikovati 2 osnovna načina pregovaranja: tvrdi i meki način pregovaranja.
- Karakteristike “mekog” pregovarača su da on želi da izbegne lični konflikt i stoga lako čini ustupke ne bi li postigao dogovor. Pregovarač je “mek” i prema ljudima i prema problemima.
- S druge strane, karakteristike “tvrđog” pregovarača su: vidi svaku situaciju kao priliku za utvrđivanje “ko je u pravu” i da ko ima jaču volju i ko duže “izdrži” u odbrani svojih pozicija bolje prolazi. Pregovarač je “tvrđ” i prema ljudima i prema problemima.
- Postoji i treći način vođenja pregovora – **PRINCIPIJELNO PREGOVARANJE**. Pregovarač je “mek” prema ljudima a “tvrđ” prema ishodu.

Osnovni problem u pregovorima – zauzimanje pozicija

NE PREGOVARAJTE O POZICIJAMA!!!

Svaki metod pregovaranja se može ocenjivati po osnovu 3 kriterijuma:

1. Da li daje “mudar” dogovor (dogovor koji uvažava legitimne interese obe strane, rešava konflikne interese na fer način, dogovor je vremenski održiv i uzima u obzir i širu zajednicu).
2. Da li je efikasan
3. Da li unapredjuje ili bar ne narušava odnos između pregovarača.

Rasprava o pozicijama prouzrokuje dogovore koji nisu mudri

- “Zakopavanje” u određene pozicije
- Što duže branite poziciju to se više vezujete za nju
- Ego se indentifikuje sa pozicijom
- “Čuvanje obraza”
- Što se više pažnje obraća na poziciju, manje se posvećuje pravim interesima svake strane
- Dogovori koji se postužu su mehanička podela zauzetih pozicija pre nego rešenje koje je napravljeno da odgovara legitimnim interesima uključenih strana.
- Ovak rezultat može biti manje zadovoljavajuć za ode strane, mego što bi inače mogao da bude.
- Primer: USA/SSSR nuklerne kontrole

Rasprava o pozicijama je neifikasna

- U pozicionom pregovaranju svaka strana kreće od ekstremne pozicije i čini male ustupke kako bi se postigao dogovor koji njoj više odgovara.
- Prilikom ovakvog pregovaranja potrebno je doneti veliki broj individualnih odluka o tome šta ponuditi, šta odbiti a kolike ustupke napraviti.

Rasprava o pozicijama ugrožava odnos između pregovarača

- Poziciono pregovaranje postaje borba volja pregovarača.
- Bes i ozlojeđenost su čest rezultat kada se jedna strana povinuje volji druge strane pri čemu njeni interesi nisu uzeti u obzir.

***

- Što je više strana uključeno u pregovore to su veći nedostaci pozicionog pregovaranja.
- Čak i kad se nešto dogovori teško je promeniti bilo šta jer svi moraju da se slože.
- Posebni problemi ako postoji autorizacija donetih odluka.

Primer: Glasanja u UN (formiranje blokova, dug proces pregovaranja i sl.).

Being nice is no answer – nedostatci mekog pristupa

- Mnogi ljudi su svesni negativnih posledica pozicionog pregovaranja posebno na odnose između pregovarača pa prelaze na „meko“ pregovaranje.
- Prilikom mekog pregovaranja čine se ustupci u cilju postizanja dogovora sa obe strane.
- Meko pregovaranje naglašava značaj građenja i očuvanja odnosa sa drugom stranom.
- Ovaj proces može biti veoma efikasan jer obe strane čine ustupke kako bi se postigao dogovor.
- Međutim, ishod ne mora uvek da bude mudar dogovor.
- PRIMER: Sat i kosa
- Problem nastaje kada se pregovra sa nekim ko koristi tvrd način pregovaranja. U ovom slučaju će doći do dogovora ali će on biti u korist onog ko je koristio tvrd pristup.

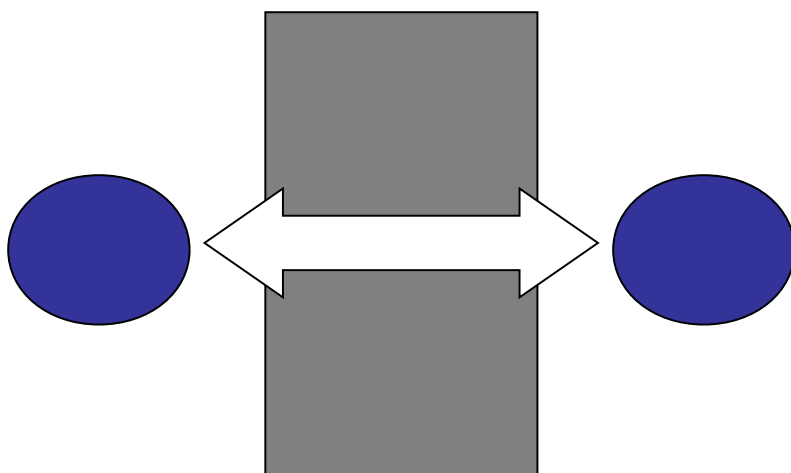
Novi pristup – principijelno pregovaranje

- Odgovor na pitanje koji način pregovaranja da koristim mek ili tvrd je NIJEDAN. Promeniti igru!
- Harvard Negotiation Project je razvio novi način – Principijelno pregovaranje.
- Ovaj metod se može prikazati kroz njegova 4 osnovna principa:
  1. LJUDI: Odvaja ljude od problema (emocije)
  2. INTERESI: Fokus je na interesima a ne na pozicijama (šta zaista želite da postignete)
  3. OPCIJE: Razmotrite različite opcije pre nego što donesete odluku šta da radite. (ne postoji samo jedan pravi odgovor)
  4. KRITERIJUM: Insistirajte da rezultat bude baziran na nekom objektivnom kriterijumu

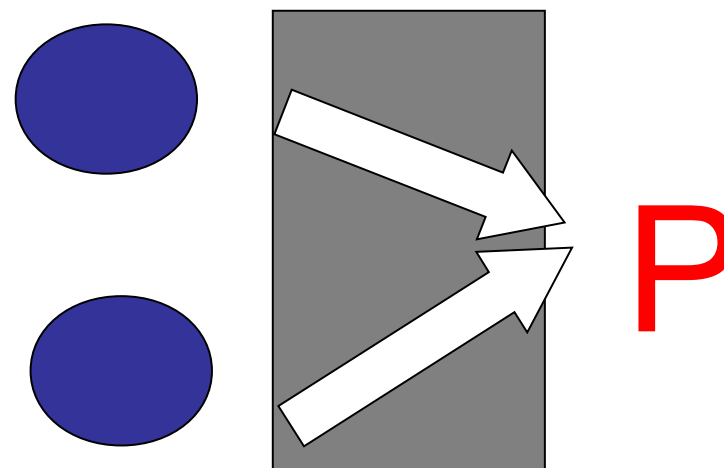
Različitost principijelnog pregovaranja

Konkurentsko
(klasično)
pregovaranje

Dve strane pregovaraju jedna protiv druge svaka sa svoje strane stola

Principijelno
pregovaranje

Dve strane pregovaraju zajedno u cilju pronalaženja rešenja za problem

Različitost principijelnog pregovaranja

Kompetitivno:

1. Snaga
2. Argumenti
3. Sumnja
4. Neprijateljstvo
5. Obmana
6. Otpor
7. Stavovi
8. Pretnje
9. Balansiranje na ivici sukoba

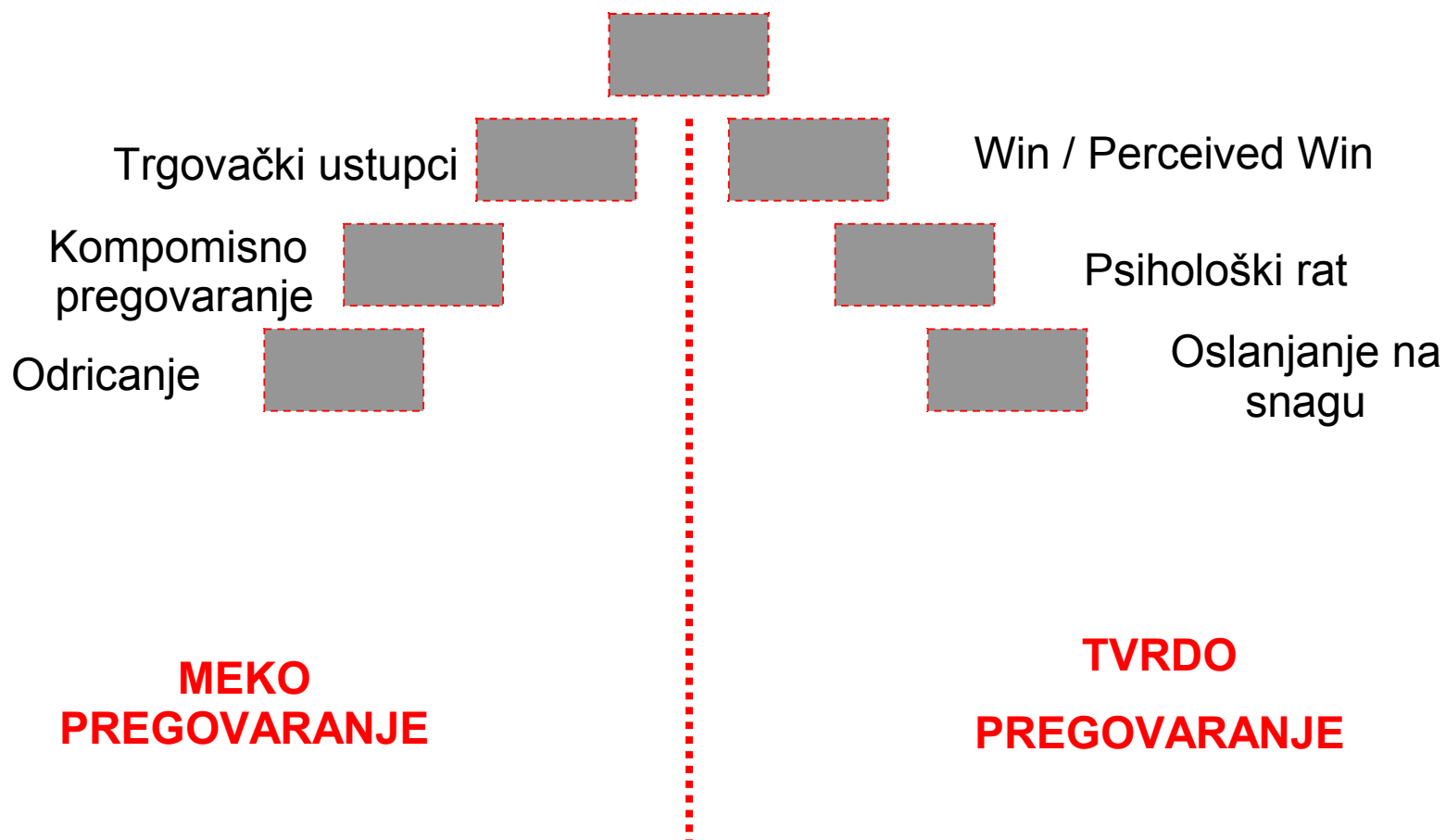
Principijelno:

1. Logika
2. Potraga za činjenicama
3. Otvorenost
4. Resavanje problema
5. Zadovoljstvo
6. Pravi poslovni ciljevi
7. Razumevanje pozicija
druge strane

Stilovi pregovaranja

Principijelno pregovaranje

Prepoznajte svoj prirodni stil pregovaranja

TEST:

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49
50	51	52	53	54	55	56
57	58	59	60	61	62	63
64	65	66	67	68	69	70

Osobine stilova pregovaranja

	Oslanjanje na snagu	Psihološki rat	Win / Perceived win	Principijelno pregovaranje	Trgovanje	Kompromis	Odricanje
Karakteristike	Zahtevi Snaga Moć	Kontrola Slabosti Empatije	Uslovljavanje Trgovina Fokus na sebe	Pravi ciljevi i opcije	Visoka dobit / niska cena	Poštenje Održavanje prijateljstva	Naivnost Nelagodnost
Cilj	Pobediti po svaku cenu	Pobediti pomoći pametnih poteza	Pobediti ali i da se druga strana oseća prijatno	Ostvariti mudar ishod	Pobediti zamenama (trampom)	Postići dogovor i zadržati dobar odnos	Izbeći pregovaranje
Odnos sa drugom stranom	Bez obzira na posledice	Nešto što se može odvojeno tretirati	Sredstvo za postizanje cilja	Tredalo bi da bude preimućstvo	Trebalo bi da se neguje	Kraj a ne sredstva	Kraj nije bitan
Stav prema pritisku	Ima jaku ulogu u strategiji	Izvori pritiska su ključni	Očukuje se uslovljavanje	Pritisak na probleme a ne ljude	Potreban da bi se pokrenule stvari	Neugodan	Nepotreban
Posledice	SAMO kratkoročni dobitak	Ogorčenje igrom i pristupom	Može dovesti do gubitka kredibiliteta	Poboljšava međusobni odnos	Prelazi u ugre i preterivanje	Ohrabruje protivnika da se "ukopa"	Izgubljene šanse
Fokus prilikom planiranja	Odnos snaga	Veze Ubeđivanje	dobra za razmenu Zajednički jezik	Kreativnost	Kompromisi	Sopstvene slabosti tuđe snage	
Potrebne veštine	Neosećajnost	Jak karakter	Interpersonalne veštine	Empatija Intelektualna zrelost Strateško razmišljanje	Razumevanje relativnih vrednosti	Ništa	Ništa

PRINCIPIJELNO PREGOVARANJE

I ODVOJITE LJUDE OD PROBLEMA

- Pregovarači su ljudi pre svega!!!
- Ljudski aspekt pregovaranja može biti ili od pomoći ili imati pogubne posledice.
- Osnovno pitanje: „Da li obraćam dovoljno pažnje na „ljudski“ problem?“
- Svaki pregovarač ima dva interesa: materijalni i odnos (veza) sa drugom stranom.
- Odnos sa drugom stranom je „uvezan“ sa problemom!
- Poziciono pregovaranje stavlja u konflikt vezu i materijalni interes.
- 3 osnovne kategorije „ljudskog problema“: 1. percepcija, emocija i komunikacija.

Percepcija

- Njihovo razmišljanje JE problem.
- Problem nastaje zbog različitih pogleda na svet.
- Stavite se „u njihove cipele“. Razumevanje njihove pozicije i promena vaše zbog toga nije cena već dobitak.
- Ne izvlačite zaključke na osnovu vaših strahova (primer priča iz kafića).
- Ne krivite drugu stranu zbog svojih problema (kada govorite o problemu, odvojite simptome od osobe sa kojom razgovarate).
- Razgovarajte o međusobnim percepcijama.
- Pokušajte da se ponašate različito od njihovih percepcija o vama (Egipat – Izrael)
- Omogućite drugoj strani da učestvuje u izradi rešenja, uključite ih što je ranije moguće.
- Omogućite im da „sačuvaju obraz“.

Emocije

- Za vreme oštre rasprave osećanja mogu imati prevagu nad razgovorom. Emocije sa jedne strane izazivaju emocije sa druge strane.
- Pokušajte da prepoznate i razumete emocije i njihove i vaše.
- Objasnite vaše emocije – „osećamo da nismo tretirani ravnopravno u ovim pregovorima...”
- Dopustite drugoj strani da se „izduva“ tzv. „nastavite molim vas“ pristup).
- Ne reagujte na izlive emocija.
- Koristite simbolične gestove („izvinite“)

Komunikacija

- Bez komunikacije nema pregovaranja. Pregovaranje je razmena komunikacija u cilju postizanja zajedničke odluke.
- Šta god da kažete možete očekivati da će druga strana čuti nešto drugo.
- 3 najveća problema u komunikaciji su: druga strana želi da impresionira publiku, druga strana ne obraća pažnju na to šta govorite i nerazumevanje.
- Pažljivo slušajte i proverite da li ste dobro razumeli šta je rečeno.
- Iznosite svoje ideje jasno i na način da vas druga strana razume.
- Govorite o sebi a ne o drugoj strani (Osećam se prevarenim vs. Prevarili ste me).
- Izbegnite previše komunikacije. Govorite sa razlogom.
- Prevencija je najbolji pristup (sprečite EGO da se uključi sa bilo koje strane).
- Izgradite prijateljsku atmosferu.
- Suočite se sa problemom ne ljudima.

II FOKUSIRAJTE SE NA INTERESE NE NA POZICIJE

- Primer biblioteka/prozor (razlika između interesa i pozicija je ključna – interesi: svež vazduh i nema promaje, pozicije: otvoren i zatvoren prozor).
- Vaša pozicija je nešto što se odabrali, vaš interes je ono što je dovelo do takve odluke (primer Egipat i Izrael).
- Iza suprostavljenih pozicija mogu biti zajenički ali i suprostavljeni interesi.
- Kako indentifikovati interese? – Pitajte: 1. „Zašto?“ (stavite se u njihove cipele), 2. „Zašto ne?“ (Šta im stoji na putu da prihvate nešto), 3. Shvatite da svaka strana može imati više interesa i različiti ljudi sa druge strane mogu imati različite interese, 4. najbitniji interesi su u stvari osnovne ljudske potrebe (sigurnost, ekonomska dobrobit, pripadnost, priznanje, kontrola nad sopstvenim životom).
- Svrha pregovora je da zadovoljite vaše interese. Da bi to uradili morate da ih pojasnite drugoj strani.

Interesi a ne pozicije....

- Svrha pregovora je da zadovoljite vaše interese. Da bi to uradili morate da ih pojasnite drugoj strani.
- Objasnite vaše interese. Budite specifični.
- Pokažite da razumete njihove interese (ne da se slažete sa njima, već da ih razumete).
- Uvek prvo pojasnite problem pa tek onda vaš stav o tome (u suprotnom druga strane će razmišljati samo o kontrapredlogu i neće saslušati šta je problem).
- „Zašto“ treba da bude okrenuto ka budućnosti a ne ka prošlosti.
- Budite konkretni ali i fleksibilni (dozvolite nove ideje)
- Budite oštri prema problemu, meki prema ljudima.
- Druga strana neće biti otvorena za vaše predloge i ideje ukoliko niste i vi otvoreni i spremni za njihove.

III PRONAĐITE OPCIJE ZA OBOSTRANU KORIST

- Ako razmišljate samo o podeli kolača ili neće biti dogovora ili će neko biti nezadovoljan podelom.
- Sposobnost pronalaženja opcija je jedna od najkorisnijih osobina koju pregovarač može imati.
- Primer: Dve sestre i pomorandža (prewise pregovora se završi tako što svaka strana dobije po pola pomorandže).

Dijagnoza

- Prilikom rasprave ljudi obično veruju da znaju pravi odgovor – njihov stav treba da pobedi.
- Često je jedino kreativno rešenje da se strane „nadju na pola“.
- 4 glavne prepreke za pronalaženje novih rešenja su:
  1. Prerano zaključivanje
  2. Traženje jednog pravog rešenja
  3. Pretpostavka fiksne veličine kolača
  4. Razmišljanje da je rešavanje njihovog problema njihova stvar

Rešenje

- Da bi se kreirala različita rešenja potrebno je:
  1. Odvojiti proces pronalaženje od donošenja odluke (osmislite prvo, odlučite kasnije – upotreba brainstorminga)
  2. Proširite svoje opcije
  3. The Cyrle Chart (4 načina razmišljanja: 1. Određeni problem, 2. Deskriptivna analiza, 3. Šta bi moglo da se uradi i 4. Određena i sprovodiva rešenja. Primer: zagađena reka)
  4. Gledajte očima različitih eksperata (Primer lokalne takse za fabriku)

Zajednički interesi imaju 3 odlike: 1. U svakim pregovorima postoje skriveni zajednički interesi, 2. zajedniči interesi predstavljaju šansu nisu bogom dani i 3. iskazivanje zajedničkih interesa može olakšati pregovore.

Razlike u interesima

- Potrebno je indentifikovati razlike u interesima. Razlike mogu biti:
  - U samim interesima (politički vs. ekonomski)
  - U verovanjima
  - Vrednostima vremenski posmatrano (sad vs. budućnost)
  - U averziji ka riziku

Jedna od opcija je da izađete sa nekoliko predloga koji su vam prihvatljivi i da ponudite drugoj strani da izabere.

Tražite stvari koje imaju malu vrednost (cenu) za vas a veliku dobit za njih i obrnuto.

Olakšajte im donošenje odluke

- Prilikom stavljanja u njihovu poziciju indentifikujte osobu u čije se cipele stavljate (ne pregovarate sa firmom već sa osobom).
- Jasno odredite šta želite (ne postavljajte više zahteve kako bi imali prostor za pregovaranje).
- Kreirajte opcije koje su fer i koje se mogu prihvatiti sa druge strane.
- Osmisliti ponudu umesto pretnji.

IV UPOTREBA OBJEKTIVNIH KRITERIJUMA

- Bez obzira na to koliko dobro razumete interese druge strane, smišljate različite opcije, negujete odnos sa drugom stranom u gotovo svakom postupku pregvaranja naići ćete na suprostavljene interese.
- Odlučivanje na bazi snage volje je skupo.
- Zato pokušajte da postignete dogovor na bazi principa ne pritiska (uvođenje treće nezavisne strane, standarda kvaliteta, poslovne prakse i sl.).
- Objektivni kriterijum treba da bude nezavistan od volje bilo koje strane ali i legitiman i praktičan.
- Fer procedure (jedan seče, drugi bira parče)

X/Y IGRA

Podelite se u 4 grupe.

Svaka grupa bira opciju X ili opciju Y.

U zavisnosti od rezultata dobitci/gubitci su sledeći:

4X : Svaki tim gubi po 1EUR

3X i 1Y: X dobija 1EUR, Y gubi 3EUR

2X i 2Y: X dobija 2 EUR, Y gubi 2 EUR

1X i 3Y: X dobija 3 EUR, Y gubi 3 EUR

4Y: Svaki tim dobija po 1 EUR

KARAKTERISTIKE EFEKTIVNIH PREGOVARAČA

1. Planiranje

- Nije bitno koliko vremena već kako je ono utrošeno
- Pronalaženje opcija
- Pravljenje liste pravih pitanja
- Analiza BATNA (naše i njihove)
- Djavolji advokat
- Zajednički interesi
- Dugoročna perspektiva

2. Lice u lice – DA

- Pitanja daju kontrolu
- Etiketiranje prouzrokuje odgovor
- Iskazivanje sopstvenih osećanja pomaže
- Kreirati mostove od njih ka nama
- Sumiranje daje kontrolu

3. Lice u lice - NE

- Iritiranje
- Brzi kontra predlozi
- Napad izaziva kontranapad
- Poentiranje ne daje rezultate
- Prikrivanje argumenata je slabost

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O RAZLOZIMA NEUSPELIH PREGOVORA

1. PITANJA – Kvalitet ili kvantitet pitanja je nezadovoljavajući da pruži pregovaraču informaciju, razumevanje, vreme za razmišljanje ili kontrolu.
2. SLUŠANJE – Pregovarač čuje ono što želi ili ono što očekuje da čuje a ne ono što je rečeno ili kako je rečeno ili koja je poruka iza toga.
3. ODGOVORI – Pregovarač daje odgovor bez uzimanja u obzir posledice takvog odgovora.
4. PREVIŠE PRIČE – Daje se previše informacija ili se nepotrebno otkrivaju pozicije
5. REČI – Reči se koriste bez obraćanja pažnje na njih (moraju biti izabrane zbog efekta koji proizvode a ne zbog nznačenja).
6. GLEDANJE – Pregovarač propušta neverbalnu komunikaciju

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O RAZLOZIMA NEUSPELIH PREGOVORA 2

7. OBRAZOVANJE – Pregovarač nađe rešenje i stane umesto da nastavi da traži rešenja ili da razmatra kontra predloge
8. PRETPOSTAVKE – Pregovarač pravi pretpostavke bez da ih testira u ranoj fazi pregovora
9. PREVIDLJIVOST – Koristimo isti pristup do tačke gde postajemo predvidljivi i stoga olakšavamo drugoj strani
10. EMOCIJE – Dozvoljavamo emocijama da upravljaju nama umesto mi njima
11. PAŽNJA – Prosečno vreme pažnje je oko 20 minuta, nakon toga propuštamo prilike.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O RAZLOZIMA NEUSPELIH PREGOVORA 3

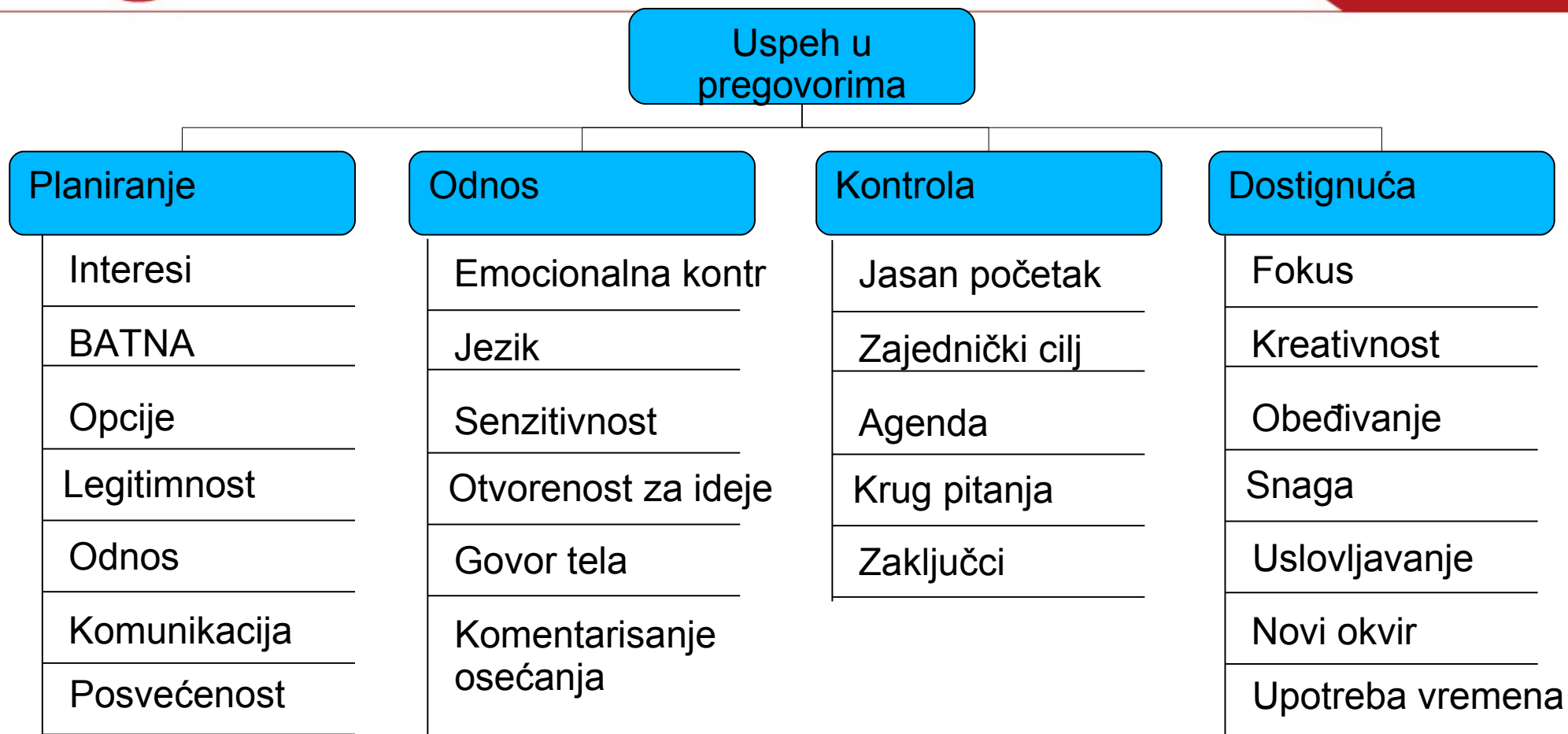
GREŠKE U NAŠEM TIMU:

1. ZLATNA RIBICA – Članovi tima sede i ne doprinose i ako budu uvečeni u pregovore neće imati dodatnu vrednost.
2. LUTANJE – Diskusija, uprkos postojanju plana i agence počinje da se nekontrolisano širi.
3. BABA ŽVAKA – Jedan član tima oseća potrebu da dominira timom.
4. DODAVANJE ZA BOLNICU – Članu tima se eupućuje pitanje na koje nije spreman da da odgovor.
5. GRUPNO RAZMIŠLJANJE – Tim nema stav o određenoj temi ni odgovor na određeno pitanje.
6. SUKOB STILOVA – Postoji jasna tenzija između članova tima.

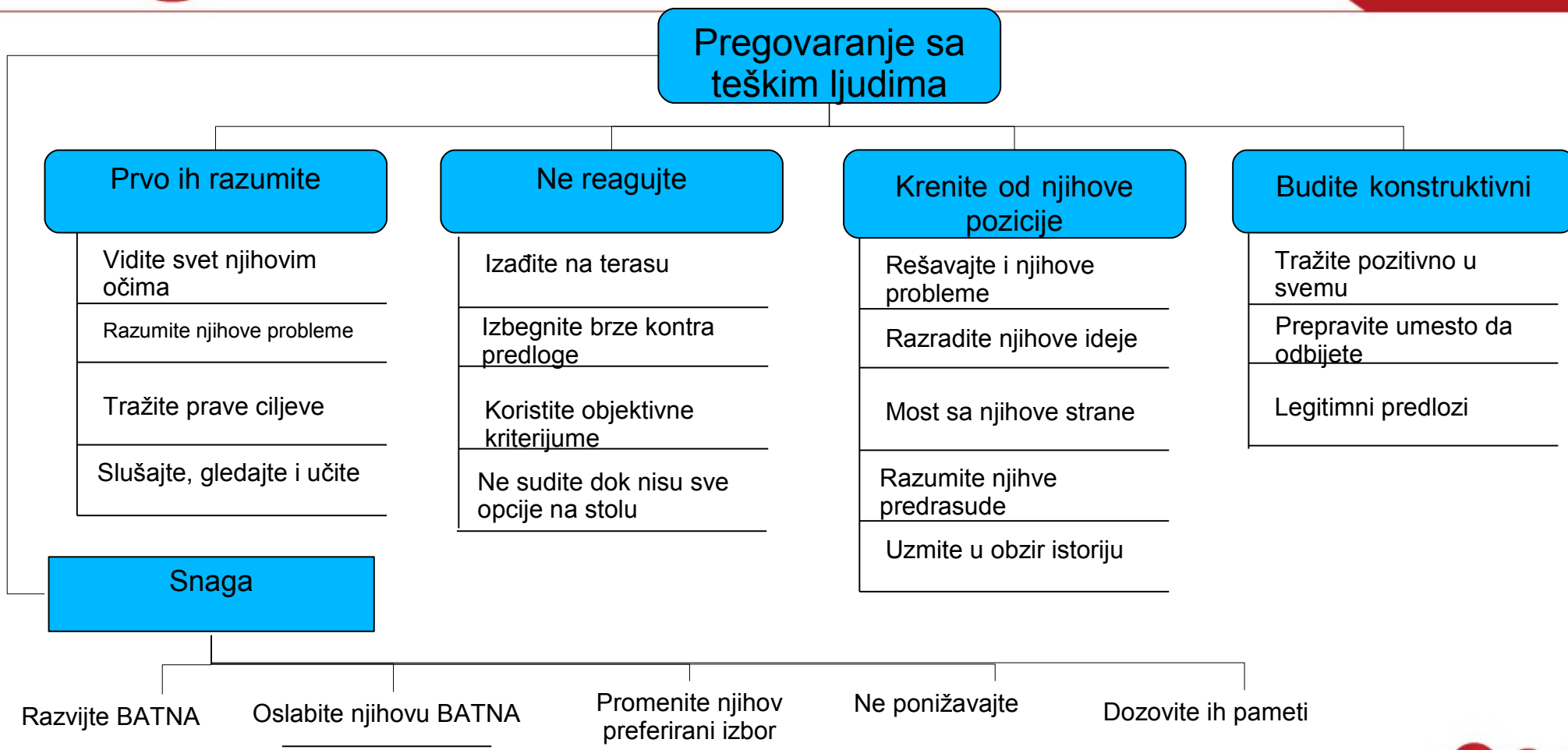

DIJAGRAM USPEŠNOG PREGOVARANJA

PREGOVARANJE SA TEŠKIM LJUDIMA

UPOTREBA GOVORA TELA

- Govor tela treba tretirati kao pretpostavku
- Uvek treba posmatrati niz pokreta nikako samo jedan
- Postoji 8 dimenzija posmatranja govora tela: 1. facijalne ekspresije, 2. pogled, 3. gestikulacija, 4. stav, 5. kontakt, 6. blizina, 7. orijentacija tela i 8. držanje

Q&A

HVALA VAM NA PAŽNJI!

